

Universitatea „Sapientia” din Cluj-Napoca

CODUL DE ETICĂ AL CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE

Aprobat prin decizia Senatului nr. 2569/26.11.2021.

2021

I. PREAMBUL

Cercetarea științifică constituie parte integrantă a activității profesionale a cadrelor didactice desfășurată în cadrul departamentelor, a centrelor de cercetare ale universității, respectiv pe parcursul derulării granturilor interne și internaționale obținute. Pregătirea și ducerea la bun sfârșit a procesului de cercetare – conform celor mai înalte standarde de conduită morală și deontologie profesională, respectiv celor mai bune practici în cercetare – este o cerință de bază a instituției față de întregul colectiv academic.

Prezentul cod stabilește principiile și valorile deontologice, precum și standardele morale ale cercetării științifice din cadrul Universității „Sapientia” din Cluj-Napoca, în concordanță cu legislația internă și internațională în vigoare, cu Carta Universității, cu Codul de etică și deontologie profesională al instituției, respectiv cu alte regulamente interne legate de cercetare și de diseminarea rezultatelor științifice.

Formele activității de cercetare științifică în cadrul universității „Sapientia” sunt următoarele:

- *cercetarea fundamentală* – activitatea intelectuală și practică depusă în vederea dobândirii de noi cunoștințe științifice, a formulării și verificării de noi ipoteze, teorii sau modele conceptuale;
- *cercetarea aplicată* – descoperirea modalităților de utilizare în practică ale noilor cunoștințe științifice, perfecționarea și/sau realizarea de noi produse, tehnologii, servicii etc.;
- *dezvoltarea tehnologică* – noi realizări în ingineria sistemelor, ingineria tehnologică și transferul tehnologic;
- *inovare* – generarea și valorificarea rezultatelor cercetării-dezvoltării în diferite domenii economice, sociale și ecologice;
- *diseminarea rezultatelor* – transmiterea de informații, cooperare științifică și publicații științifice.

Standardele de conduită morală adecvată în cercetare se referă la: (1) respectarea legislației naționale și internaționale în derularea cercetării; (2) adoptarea și respectarea principiilor și valorilor bunelor practici în cercetare; (3) asumarea responsabilităților profesionale pe tot parcursul procesului de cercetare; (4) gestionarea și securizarea corectă a datelor științifice; (5.) etica diseminării și publicării rezultatelor obținute, inclusiv responsabilitatea cercetătorilor privind impactul socio-economic mai larg ale acestora.

Regulile formulate în prezentul cod sunt obligatorii pentru toate cadrele didactice cu funcția de bază la universitate, pentru întregul personal de cercetare angajat în cadrul universității cu contract de muncă pe durată determinată, pentru toți membrii interni și externi ai grupurilor de cercetare implicați în Programul Universitar de Cercetare, pentru întregul personal tehnic și administrativ, precum și pentru toți studenții universității care participă în proiectele de cercetare.

II. CADRUL LEGAL

Activitatea de cercetare în cadrul universității se desfășoară în conformitate cu legile și reglementările în vigoare în domeniul cercetării-dezvoltării și educației naționale, cu tratatele internaționale cu atribuții în domeniu semnate de România, cu drepturile universale ale omului și cu cerințele exercitării responsabilităților individuale în calitate de cadru didactic universitar și cercetător. Prezentul cod a fost elaborat în concordanță cu următoarele documente legislative naționale, reglementări europene și internaționale, pe care le completează:

- Legea educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare;
https://www.edu.ro/sites/default/files/legea-educatiei_actualizata%20august%202018.pdf
- Legea nr. 319/2003 privind Statutul personalului de cercetare-dezvoltare cu completările și modificările ulterioare;
http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htm_act_text?id=49472
- Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovare, cu modificările și completările ulterioare;
https://www.umfst.ro/fileadmin/legislatie/Legea_206-2004_buna_counduita_cercetare.pdf
- Declaration of Helsinki for Ethical Principles for Medical Research involving Human Subjects;
<https://www.wma.net/what-we-do/medical-ethics/declaration-of-helsinki/>
- Nagoya Protocol on acces to genetic resources and the fair and equitable sharing of benefit from their utilization to the Convention on Biological Diversity, 2011 (UE face parte din 2014);
<https://www.cbd.int/abs/text/>
- Legea nr. 43/2014 privind protecția animalelor utilizate în scopuri științifice;
<http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/157944>
- The European Code of Conduct for Research Integrity. Revised Edition, 2017;
<https://allea.org/code-of-conduct/>
- Convenția Europeană din 04 aprilie 1997 pentru protecția drepturilor omului și a demnității ființei umane față de aplicațiile biologiei și medicinei, Convenția privind drepturile omului și biomedicina; <https://www.medlegtm.ro/CONVENTIE%20Oviedo.pdf>
- Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor); <https://tinyurl.com/2avxe3ke>
- Legea nr. 190 din 18 iulie 2018 privind măsuri de punere în aplicare a Regulamentului (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera

- circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor); <https://www.dataprotection.ro/servlet/ViewDocument?id=1520>
- Legea nr. 677 din 21 noiembrie 2001 pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date
<http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/32733>
 - Decizia nr. 52/2012 privind prelucrarea datelor cu caracter personal prin utilizarea mijloacelor de supraveghere video cu modificările și completările ulterioare;
<http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/138714>
 - Directiva 1990/219/CEE a Consiliului, din 23 aprilie 1990, privind utilizarea în condiții de izolare a microorganismelor modificate genetic, cu modificările și completările ulterioare;
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex%3A31998L0081>
 - Directiva 2001/18/CE a Parlamentului European și a Consiliului, din 12 martie 2001, privind diseminarea deliberată în mediu a organismelor modificate genetic în mediu și de abrogare a Directivei 90/220/CEE a Consiliului cu modificările și completările ulterioare;
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/TXT/?uri=CELEX:32001L0018>
 - Convenția Europeană pentru protecția animalelor vertebrate utilizate în experimente și alte scopuri științifice, adoptată la Strasbourg în 18 martie 1986;
<http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/74187>
 - Legea nr. 305/2006 privind ratificarea Convenției europene pentru protecția animalelor vertebrate utilizate în experimente și alte scopuri științifice, adoptată la Strasbourg în 18 martie 1986, și a Protocolului de amendare a Convenției europene pentru protecția animalelor vertebrate utilizate în experimente și alte scopuri științifice, adoptat la Strasbourg în 22 iunie 1998, semnate de România în 15 februarie 2006;
<http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/74186>
 - Directiva 2010/63/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 septembrie 2010 privind protecția animalelor utilizate în scopuri științifice;
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010L0063&from=IT>
 - Legea nr. 160/1998 pentru organizarea și exercitarea profesiei de medic veterinar cu modificările și completările ulterioare; <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/61827>
 - Ghid ANSVSA 2017 – privind modul de autorizare sanitară veterinară a proiectelor care implică utilizarea animalelor în proceduri. <https://tinyurl.com/yvyxrzkz>

III. PRINCIPII ȘI VALORI ALE CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE

Prezentul Cod – în conformitate cu legile, reglementările și acordurile menționate – se bazează pe următoarele principii și valori fundamentale:

- *Libertatea academică* în cercetare se referă la dreptul membrilor comunității academice de a-și exprima deschis opinia științifică în cadrul activității lor profesionale, de a folosi infrastructura și resursele universității cu scopuri de cercetare, de a iniția și desfășura proiecte de cercetare științifice, de a participa la concursuri de proiecte interne, naționale și internaționale în numele instituției și de a publica, a prezenta și a comunica rezultatele propriei cercetări sau a cercetărilor în care a participat ca membru, indicând apartenența instituțională la Universitatea „Sapientia”.
- *Competența profesională și competitivitatea* sunt principii de fond. Aceste valori se bazează pe înalta pregătire profesională, pe merite și rezultate deosebite în știință. Universitatea „Sapientia” promovează și recompensează eficiența, calitatea și excelența științifică.
- *Integritatea membrilor comunității academice* constituie temeiul evitării conflictelor de interese care pot afecta independența și imparțialitatea necesare îndeplinirii obligațiilor care decurg din statutul de cadru didactic al universității, având în vedere atribuțiile legate de cercetare științifică, stabilite în contractul de muncă încheiat cu instituția.
- *Autenticitatea și fiabilitatea* cercetării fiind valori de importanță majoră, acestea trebuie să se manifeste pe tot parcursul desfășurării procesului de cercetare: de la pregătirea conceptuală, prin metodologia folosită în colectarea, analiza și gestionarea datelor, prin utilizarea resurselor și a infrastructurii aflată la dispoziție, până la publicarea rezultatelor științifice obținute.
- *Onestitatea* constă în elaborarea, realizarea, raportarea și comunicarea cercetării, respectiv a rezultatelor cercetării într-un mod transparent, corect, deplin și nepărtinitor.
- *Colegialitatea* înseamnă că toți partenerii și membrii grupurilor de cercetare trebuie să fie în acord comun cu privire la: obiectivele cercetării, protecția proprietății intelectuale a colaboratorilor, procedurile de gestionare ale eventualelor conflicte de interese, respectiv modalitățile publicării.
- *Responsabilitatea* în cercetarea științifică constituie un principiu esențial. Se referă la atitudinea conștientă și imputabilă a cercetătorilor pe tot parcursul desfășurării cercetării: în pregătire, coordonare, supraveghere, managementul datelor, respectiv publicarea și diseminarea rezultatelor.
- *Prioritatea demnității umane* se referă la principiul după care în cercetările în care sunt implicați subiecți umani, interesele, bunăstarea și demnitatea umană vor prevala asupra intereselor științei.

Cercetătorii sunt obligați să informeze persoanele participante privind obiectivul cercetării, să obțină consimțământul lor în scris, să țină cont de dreptul indivizilor de a participa la deciziile care îi afectează direct, inclusiv acceptabilitatea morală a rezultatelor cercetării.

În cazul în care într-o cercetare sunt implicați minori, aceasta poate fi demarată numai după ce părinții/tutorele copilului și-au exprimat consimțământul pentru participare.

Cercetările cu caracter experimental în care sunt implicați subiecți umani trebuie să obțină în prealabil avizul Comisiei de Bioetică a universității¹, după care cercetarea va fi derulată respectând cu strictețe legislația în vigoare.

În aceste cercetări trebuie respectate îndeosebi confidențialitatea în colectarea, prelucrarea și publicarea datelor și rezultatelor.

- *Respectul față de diversitatea și pluralismul valorilor culturale, lingvistice și religioase.* Cercetările desfășurate în cadrul universității sau cele în care participă cadrele didactice ale Universității „Sapientia” trebuie să se desfășoare respectând drepturile universale ale tuturor persoanelor sau grupurilor de persoane, indiferent de particularitățile lor biologice, sociale sau politice pe baza principiului non-discriminării și non-stigmatizării.
- *Justificarea utilizării animalelor în cercetare.* Aceste proiecte presupun de asemenea aprobarea prealabilă a Comisiei de Bioetică.² Principiul protejării animalelor în cadrul experimentelor științifice în vederea reducerii la minim a suferințelor, a reducerii numărului de animale folosite în experimente sau înlocuirii lor cu alte modele experimentale atunci când este posibil, constituie fondul etic al derulării acestor cercetări.

Proiectele științifice în care se folosesc animale în scop experimental, presupun implicarea de specialiști cu autorizație legală și respectarea cu strictețe a legislației în vigoare.

- *Protejarea mediului și a biodiversității.* Cercetările care implică dispozitive sau chimicale cu grad crescut de toxicitate nu sunt promovate de universitate. În consecință, în cazul în care se ivesc asemenea proiecte, scopul și obiectivele acestora trebuie să fie prezentate în mod detaliat și argumentat, iar cercetătorii, înainte de demararea proiectului, au obligația să obțină avizul Comisiei de Bioetică³, precum și toate autorizațiile legale, inclusiv cele cu privire la depozitarea și deversarea deșeurilor.

IV. CONDUITA IMORALĂ ÎN CERCETARE. ABATERI DE LA NORMELE DE BUNA CONDUITĂ

Conduita imorală în cercetare înseamnă intenționalitatea sau înfăptuirea de acte de fabricare sau falsificare a datelor și/sau rezultatelor, de plagiat sau înșelăciune în oricare fază a cercetării, precum și implicarea cercetătorilor în orice activitate care se abate de la regulile bunei conduite în cercetare. Acestea din urmă se referă la asumarea de către cercetători a unor riscuri nerezonabile pentru oameni, animale sau mediu, fapte care se abat de la normele etice și principiile deontologice ale activității de cercetare.

De asemenea conduita imorală include utilizarea neautorizată, rău-intenționată sau imprudentă a infrastructurii folosite/puse la dispoziție, divulgarea, distrugerea sau deteriorarea oricărei proprietăți ale

¹ Formularul de Cerere de Avizare – Anexa 1, Decizia și avizul – Anexe 5, 6.

² Formularul de Cerere de avizare: Anexa 2, 3, Decizia și avizul – Anexe 5, 6.

³ Formularul de Cerere de avizare: Anexa 4, Decizia și avizul – Anexe 5, 6.

altui cercetător, altor instituții fie ele aparate, materiale, note, date, schițe, hardware sau software, sau orice substanțe ori dispozitive, indiferent dacă fac parte din cercetarea în curs de desfășurare sau sunt rezultate parțiale sau finale ale acesteia.

Privind conduita necorespunzătoare a cercetării așa-numita *FFP* (fabricare, falsificare și plagiat), reprezintă cele trei forme de încălcare a eticii cercetării științifice, fiind considerate cele mai grave, având în vedere faptul că prin ele se denaturează datele și rezultatele cercetării, respectiv autorul/autorii publicațiilor.

Cu toate acestea există numeroase alte încălcări ale bunei practici de cercetare, care afectează integritatea procesului de cercetare. Aceste practici nu sunt acceptate de Universitate, ele trebuie sancționate în cadrul universității, dar în același timp – prin crearea și dezvoltarea unui mediu de cercetare de susținere și promovare – trebuie depuse eforturi pentru a le preveni, descuraja și a le opri.

Constituie practici inacceptabile în cercetare/abateri de la normele de bună conduită, inclusiv cele care se abat de la etica publicării și evaluării publicațiilor științifice (peer review), în mod exemplificativ următoarele:

- (1) schimbarea, manipularea autorilor sau denigrarea rolului altor cercetători;
- (2) reeditarea unor părți de fond ale propriilor publicații anterioare, inclusiv traduceri, fără a cita originalul („auto-plagiat”);
- (3) citări selective cu scopul de a îmbunătăți propriile descoperiri în publicațiile semnate;
- (4) reținerea sau exagerarea unor date a cercetării în scopul manipulării rezultatelor;
- (5) permiterea finanțatorilor/sponsorilor să pericliteze independența în procesul de cercetare sau raportarea rezultatelor astfel încât să introducă sau să promulge părtinire;
- (6) extinderea inutilă și nejustificată a bibliografiei publicațiilor pentru a compensa prezentarea cercetării și rezultatelor în mod inadecvat, prea schematic sau succint;
- (7) acuzarea unui cercetător de conduită necorespunzătoare cu rea-intenție;
- (8) abuzul de autoritate (1) pentru a obține salarizare, remunerare sau alte beneficii din proiectele coordonate de către persoanele în subordine; (2) pentru a obține calitatea de autor sau coautor al publicațiilor persoanelor în subordine; (3) pentru a impune în mod nejustificat propriile teorii, concepte sau rezultate persoanelor în subordine;
- (9) prezentarea ori comunicarea manipulativă sub orice formă – orală sau scrisă – a rezultatelor cercetării;
- (10) exagerarea importanței și aplicabilității practice a constatărilor cercetării în scopuri proprii;
- (11) împiedicarea activității altor cercetători în scopuri de a avantaja propriul demers științific;

- (12) ignorarea încălcărilor integrității cercetării de către colegi, alți cercetători sau acoperirea de răspunsuri neadecvate la abateri sau alte încălcări ale codului etic;
- (13) crearea sau sprijinirea revistelor – jurnalele de pradă – care subminează controlul calității cercetării și publicațiilor;
- (14) interpretarea deformată, cu rea-intenție a rezultatelor altor cercetători sau cercetări similare;
- (15) nedezvăluirea conflictelor de interese în cercetare/evaluări de publicații;
- (16) introducerea de date false în aplicațiile de proiecte, sau granturi depuse spre finanțare;
- (17) deturnarea fondurilor de cercetare pentru scopuri proprii;
- (18) nerespectarea clauzelor granturilor, proiectelor de cercetare, a obligațiilor stabilite în contractele de cercetare;
- (19) neinformarea sau dezinformarea colectivului de cercetare înaintea începerii proiectului asupra: drepturilor salariale, a răspunderilor, a coautoratului, a drepturilor privind rezultatele cercetării, respectiv a surselor de finanțare;
- (20) discriminarea în orice fază a cercetării pe criterii de vârstă, etnie, sex, origine socială, orientarea religioasă sau alte tipuri de discriminări;
- (21) obligarea autorilor unei opere științifice de a menționa ca autori persoane care nu au participat la realizarea și elaborarea acesteia;
- (22) folosirea activității de cercetare a studenților, masteranzilor/doctoranzilor în scopul obținerii unui avantaj personal de către îndrumător;
- (23) nerespectarea confidențialității în procesul cercetării, a evaluării publicațiilor, furtul de idei sau denigrarea autorului din interese personale sau în mod rău-intenționat;
- (24) defăimarea universității sau a comunității academice în orice context al activității științifice.

Cercetarea în domeniul ingineriei și tehnologiei poate ridica probleme etice aparte, care se referă la impactul acestora asupra mediului, sănătății, și siguranței (impacturi *EHS*). Printre asemenea probleme cu riscuri privind siguranța personală și socială se numără:

- *în domeniul ingineriei chimice*: subproduse toxice în crearea de substanțe chimice, dificultatea în stabilirea efectelor pe termen lung ale expunerii la noi substanțe chimice, impactul lor asupra mediului înconjurător și siguranței etc.;
- *în robotică*: responsabilitatea pentru acțiunile roboților și ale programelor de inteligență artificială, probleme etice privind roboții sociali și roboții umanoizi, cele referitoare la vehiculele aeriene fără

pilot (drone), aplicații militare, probleme care implică singularitatea tehnologică (cum ar fi amenințarea de a vătăma oameni printr-o inteligență artificială) etc.;

- *în inginerie electrică, inginerie mecanică și știința calculatoarelor*: responsabilitatea față de sistemele, echipamentele și programele dezvoltate, pentru a evita riscuri privind siguranța personală, socială și de mediu;
- *în nanotehnologie* – riscuri pentru sănătate și mediu, probleme etice legate nanomedicina, riscuri de confidențialitate (dispozitive de monitorizare moleculară și urmărire) etc;
- *în ingineria civilă* – siguranța și utilitatea structurilor construite, probleme de mediu în amenajarea spațiilor, distrugerea patrimoniului cultural etc;
- *în inginerie de mediu* – probleme generale în etica mediului, legate de ingineria climatică etc.

Cazurile legate de etica cercetării în aceste domenii vor fi abordate și soluționate în conformitate cu legislația în vigoare, având în vedere regulile și normele europene⁴ de bună conduită în cercetare privind cercetările ingineresti și dezvoltarea tehnologică.

V. GESTIONAREA ȘI MANAGEMENTUL DATELOR CERCETĂRII ȘI A DATELOR PERSONALE

Datele cercetării precum și rezultatele acesteia trebuie colectate și procesate cu corectitudine și transparență conform legislației în vigoare. Datele științifice obținute vor fi procesate cu scopuri clar formulate în planul de cercetare.

Nu se admite folosirea datelor cercetării pentru scopuri terțe, nedeclarate.

După colectarea și prelucrarea datelor legate de cercetare, acestea vor fi sistematizate, grupate și securizate împotriva abuzurilor, furtului sau pierderii.

Proiectele de cercetare realizate în cadrul Universității „Sapientia” trebuie să conțină descrierea detaliată a tipurilor de date colectate, inclusiv cele cu caracter personal, precizând scopul și intervalul de timp al păstrării, precum și modalitățile de arhivare și securizarea a datelor obținute.

Pentru valorificarea sau comercializarea datelor către terți trebuie obținută aprobarea Comitetului Științific al Senatului și al Consiliului de administrație al universității.

⁴ Ethical Assessment of Research and Innovation: A Comparative Analysis of Practices and Institutions in the EU and selected other countries. <https://satoriproject.eu/media/2.b-Engineering.pdf>

Universitatea Sapiientia din Cluj-Napoca este operator de date cu caracter personal cu privire la date personale ale angajaților cercetători, conform dispozițiilor Regulamentului UE nr. 2016/679 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestora conform legislației în vigoare.

Categoria de date prelucrate: date de identitate, de contact și de stare civilă: nume, prenume, domiciliu, datele actului de identitate, CNP, adresă de email, număr de telefon, date privind pregătirea profesională: diplome și certificate obținute, competențe de limbi străine etc., date financiare: cont bancar, diferite plăți.

Aceste date sunt utilizate în vederea îndeplinirii de către Universitate a obligațiilor sale legale impuse de dreptul muncii în general și de normele privind funcționarea învățământului superior și a cercetării în special, precum și în vederea îndeplinirii de către aceasta a obligațiilor contractuale rezultate din contractele de finanțare prin care se susțin fondurile materiale pentru asigurarea salariului angajaților, precum și pentru întocmirea statisticilor și raportărilor.

Gestionarea, păstrarea, securizarea oricărei date privind subiecții umani implicați în activitățile de cercetare vor avea în vedere Regulamentului UE nr. 2016/679 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date.

Colectarea, înregistrarea, stocarea, utilizarea, transmiterea, dezvăluirea sau orice alte operațiuni de prelucrare a imaginilor prin mijloace de supraveghere video, care permit identificarea directă sau indirectă a persoanelor fizice, reprezintă operațiuni de prelucrare a datelor cu caracter personal ce intră sub incidența prevederilor Regulamentului (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date.

Supravegherea video poate fi efectuată în locuri și spații deschise sau destinate publicului, inclusiv pe căile publice de acces de pe domeniul public sau privat, în condițiile prevăzute de lege. Camerele de supraveghere video se montează în locuri vizibile. Se interzice utilizarea mijloacelor de supraveghere video ascunse, cu excepția situațiilor prevăzute de lege. Prelucrarea datelor cu caracter personal prin utilizarea sistemelor de supraveghere video se efectuează cu consimțământul expres și neechivoc al persoanei vizate.

Durata de stocare a datelor obținute prin intermediul sistemului de supraveghere video trebuie să fie proporțională cu scopul pentru care se prelucrează datele, dar nu mai mare de 30 de zile, cu excepția situațiilor expres reglementate de lege sau a cazurilor temeinic justificate. La expirarea termenului stabilit de operator înregistrările se distrug sau șterg, după caz, în funcție de suportul pe care s-au stocat.

Prelucrarea datelor personale prin sisteme de supraveghere video, inclusiv transferul acestora într-un stat terți, trebuie notificată Autorității Naționale de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal, anterior începerii prelucrării.

Prelucrarea datelor cu caracter personal ale minorilor prin mijloace de supraveghere video, inclusiv dezvăluirea acestora, este permisă cu acordul expres al reprezentantului legal sau în situațiile prevăzute de, cu respectarea drepturilor acestora, în special a informării prealabile.

VI. COMISIA DE ETICĂ A CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE (CEC)

Comisia de Etică a Cercetării Științifice (CEC) este un organ independent menționat ca atare în Carta Universității, misiunea ei fiind supravegherea respectării principiilor și valorilor de etică, asigurarea bunelor practici în cercetările derulate în cadrul universității, respectiv evaluarea cazurilor sesizate în conformitate cu reglementările interne, naționale și internaționale.

Structura și componența CEC sunt propuse de Consiliul de administrație și aprobate de Senat pe o durată de 3 ani.

Nu pot fi membri ai comisiei persoanele care ocupă funcții menționate la art. 306 alin. 2. din Legea nr. 1/2011 – legea educației naționale cu modificări ulterioare.

CEC colaborează direct cu prorectorul științific, acesta fiind responsabil de calitatea cercetărilor din cadrul universității.

Comisia este compusă din 5 membri:

- trei reprezentanți ai corpului profesoral, care reprezintă facultățile, respectiv domeniile de știință specifice profilului universității, conform nomenclatorului domeniilor și specializărilor studiilor universitare.
- secretar, care organizează activitatea comisiei și este responsabil cu evidența și transmiterea informațiilor și deciziilor specifice activității comisiei;
- reprezentantul studenților.

Președintele va fi ales de către comisie, și este responsabil de conducerea operativă a CEC, exercitând mandatul pentru o perioadă de 3 ani.

Comisia de Etică a Cercetării Științifice are următoarele atribuții principale:

- promovează în comunitatea academică principiile, valorile etice și bunele practici în cercetare;
- analizează solicitările și abaterile disciplinare pentru care a fost sesizată sau s-a autosesizat;
- întocmește un referat cu privire la cazul cu care a fost sesizată/autosesizată, pe care îl înaintează Comisiei de Etică a universității și Consiliului de administrație;
- propune aplicarea sau neaplicarea uneia dintre sancțiunile disciplinare prevăzute în lege;
- întocmește un raport anual cu privire la respectarea eticii activităților de cercetare, pe care îl înaintează Consiliului de administrație și Senatului;
- inițiază și propune eventuale modificări și amendamente ale prezentului cod;
- răspunde autorului sesizării/autosesizării și comunică rezultatul procedurii conform dispozițiilor art. 309 ale Legii educației naționale nr. 1/2011.

Orice persoană din colectivului academic al universității sau din afara ei poate sesiza CEC pentru abateri etice în cercetare.

Comisia păstrează confidențialitatea identității autorului sesizării.

Sesizările se depun în scris la secretariatul universității. În urma unei sesizări, Comisia demarează procedurile de investigare conform regulilor și normelor stabilite în Codul de Etică și Deontologie profesională al Universității,⁵ respectiv legislației în vigoare.

Orice conflict de interese va fi declarat înainte de demararea procedurii.

Comisia este obligată să răspundă autorului sesizării în termen de 30 zile.

Persoanelor acuzate de abatere de la principiile etice ale cercetării li se oferă detalii complete cu privire la acuzații, și li se permite – în cadrul unui proces echitabil – să răspundă la acestea, să prezinte probele și dovezile contra-justificative.

Oricine este acuzat de abatere în cercetare este presupus nevinovat până la proba contrarie.

Se iau măsuri împotriva persoanelor pentru care se confirmă o acuzație de abatere, care este proporțională cu gravitatea încălcării, în concordanță cu legile în vigoare. De asemenea se iau măsuri de restaurare adecvată când cercetătorii sunt exonerati de o acuzație de abatere.

Sanctiunile disciplinare care se pot aplica personalului didactic și de cercetare sunt, potrivit Legii educației naționale, următoarele:

- a. avertisment scris;
- b. diminuarea salariului de bază, cumulat, când este cazul, cu indemnizația de conducere, de îndrumare și de control;
- c. suspendarea, pe o perioadă determinată de timp, a dreptului de înscriere la un concurs pentru ocuparea unei funcții didactice superioare ori a unei funcții de conducere, de îndrumare și de control, ca membru în comisii de doctorat, de master sau de licență;
- d. destituirea din funcția de conducere din învățământ;
- e. desfacerea disciplinară a contractului de muncă.

Contestațiile cu privire la încălcarea procedurilor se vor depune la secretariatul universității în termen de 2 zile lucrătoare de la comunicarea deciziei.

VII. COMISIA DE BIOETICĂ (CB)

Comisia de Bioetică CB este o subcomisie în cadrul CEC, numită de Consiliul de administrație și aprobată de Senat, având *responsabilități speciale în cercetările cu implicații privind organismului uman/ animal sau, cele legate de protecția mediului*, în conformitate cu legislația națională și internațională, menționată în partea de cadru legal al prezentului Cod.

Comisia este alcătuită din 3 membri ai corpului didactic cu calificare și experiență necesare pentru a evalua aspectele de etică și deontologie profesională ale cercetărilor cu implicații bioetice.

⁵ http://www.sapientia.ro/data/AzEgyetemrol/Dokumentumok/Szabalyzatok/Anexa%207%20-%20Codul%20de%20etica_mod.pdf

Președintele comisiei este numit prin vot de către membrii comisiei, pentru o perioadă de 3 ani.

Comisia de Bioetică acționează în conformitate cu regulile de bună practică din domeniu și cu reglementările legale, având următoarele atribuții principale:

1. acordarea avizului pentru cercetările cu implicații bioetice;
2. analiza cazurilor de abatere, sesizate în acest domeniu și formularea propunerilor de soluționare ale acestora.

VII.1. Acordarea avizului pentru cercetările științifice cu implicații bioetice

Comisia de Bioetică demarează procedura de evaluare pe baza unei cereri înaintate de conducătorul de proiect conform anexelor 1,2, 3, 4, la care se va anexa documentația aferentă.⁶

Conformitatea proiectelor de cercetare va fi verificată ținând cont de următoarele aspecte:

a.1. protecția persoanei umane în ce privește:

- a) utilizarea de mostre biologice umane;
- b) utilizarea datelor personale pentru bănci biologice, inclusiv bănci de gene;
- c) utilizarea pentru teste clinice a persoanelor din categoriile defavorizate;
- d) protecția datelor personale.

a.2. protecția animalelor, inclusiv animale transgenice și primate non-umane

Evaluarea constă în verificarea următoarelor condiții:

- a) proiectul e justificat din punct de vedere științific sau educațional ori cerut potrivit legii;
- b) scopurile proiectului justifică sau nu utilizarea animalelor/primatelor non-umane;
- c) proiectul este astfel conceput, încât să permită efectuarea procedurilor într-o manieră cât mai favorabilă posibil și cu respectarea condițiilor de securitate cu respectarea strictă a standardelor impuse de Directiva 2010/63/UE a Parlamentului European și a Consiliului privind protecția animalelor utilizate în scopuri științifice;

a.3. protecția mediului cu privire la principiile:

- a) protejarea biodiversității;
- b) precauția și prevenirea poluării;
- c) corecția poluării.

⁶ Această procedură de avizare se referă și la cazurile în care Universitatea Sapiientia ca instituție parteneră participă într-un proiect de cercetare cu implicații bioetice cu alte universități/instituții științifice.

Aceste criterii sunt instrumente de gestionare a riscurilor care poate fi invocate în cazul în care există o incertitudine cu privire la un posibil risc la adresa sănătății umane, pentru protejarea animalelor sau a mediului înconjurător.

Conformitatea cu regulamentele și legislația în vigoare trebuie specificate explicit prin proiect. De asemenea, trebuie specificate clauze ca: protejarea drepturilor, siguranței și confortului participanților la studiu, precum și garantarea protecției în fața publicului larg.

Comisia de Bioetică formulează evaluarea cu privire la: 1) protocolul studiului; 2) calitatea facilităților de cercetare; 3) metodele și documentele utilizate pentru informarea participanților la studiu, 4) pregătirea profesională a membrilor grupului de cercetare.

Comisia are dreptul:

- de a cere informații și documente suplimentare dacă se consideră că acestea ar contribui la îmbunătățirea înțelegerii situației privind protecția, drepturile, siguranța și/sau confortul subiecților, protejarea animalelor sau a mediului înconjurător;
- să inițieze și să efectueze o nouă evaluare la diferite intervale de timp a fiecărui studiu, intervale care vor fi stabilite în funcție de protocolul studiului și de gradul de risc existent pentru subiecți/ animale/mediu;
- să ceară încheierea/suspendarea unei avizări precedente dacă au apărut informații/date/ reglementări noi, legate de contextul științific general al domeniului studiat, care ar putea crea probleme de etică a cercetării neprevizibile și neidentificate inițial.

Procesul de evaluare a proiectelor trebuie să fie imparțial și transparent, fiind asigurate drepturile de proprietate intelectuală și confidențialitatea informațiilor.

Comisia de Bioetică are obligația să dea o rezoluție în scris privind cererile depuse spre aprobare în termen de maxim 30 zile calendaristice de la primirea documentației complete.

Rezoluția Comisiei poate fi în una din categoriile:

- a) aprobat;
- b) se solicită modificări sau completări pentru aprobare;
- c) respins (cu justificare detaliată).

Solicitantul – conducătorul proiectului de cercetare – are obligația de a anunța orice modificare adusă desfășurării studiului/cercetării.

Orice modificare ulterioară de proiect trebuie să fie aprobată de către Comisie.

Rezoluția va fi înaintată Comisei de Etica Cercetării Științifice, care va emite avizul pentru demararea cercetării. Comisia are dreptul de a-l retrage în cazul nerespectării principiilor etice, respectiv a legislației în vigoare.

VII.2. Analiza abaterilor în cercetări științifice cu implicații bioetice și formularea propunerilor de soluționare

Comisia de Bioetică funcționează în cadrul CEC. Prin urmare, toate sesizările privind abaterile de la principiile etice și bunele practici ale cercetării științifice vor fi înaintate către CEC care, în urma constatării implicațiilor de bioetică, va sesiza CB pentru evaluarea cazului pe criterii profesionale.

Sarcina CB este:

- investigarea cazului, respectând principiile, valorile și procedura specificată în prezentul Cod și ținând cont de legislația în vigoare;
- întocmirea unui referat care va cuprinde: descrierea detaliată a cazului, procedura și rezultatele investigației cu documentația aferentă;
- propunerea CB privind soluționarea cazului.

Pentru efectuarea investigației și întocmirea referatului CB are la dispoziție 30 de zile.

În cazuri bine justificate comisia are dreptul să recurgă la experți independenți.

Referatul va fi înaintat Comisiei de Etica Cercetării Științifice, respectiv Consiliului de administrație spre aprobare. Rezoluția va fi comunicată părților de către CEC în termen de 3 zile după aprobarea Consiliului de administrație.

VIII. ALTE DISPOZIȚII

Prezentul Cod de etică a cercetării științifice se completează cu prevederile legale modificate și/sau actualizate, după caz, în termen de maxim 60 de zile de la publicarea actelor legislative sau normative care reglementează normele privind buna conduită în activitatea de cercetare-dezvoltare, precum și ori de câte ori se impune, cu respectarea procedurilor de adoptare a acestor reglementări interne ale universității.

RECTOR,
Prof. univ. dr. TONK Márton

Contrasemnează
Av. Zsigmond Erika, consilier juridic